

De røde tråde blev samlet til et garnnøgle

Lise Møller er beviset på, at det kan lade sig gøre at samle sit livs røde tråde i ét projekt. Samlingen kom, da hun efter år med socialrådgiverarbejde blev lærer på Bernadotte skolen i København

Af Mette Engell Friis,
journalist
Foto: Mark Andersen/Ragnarok

Det hele startede bag en kurvestol i slutningen af 20'erne. Stolen stod nok så hyggeligt og belejligt i et hjørne af en lille to og et halvt værelses lejlighed på Østerbro i København. Og bag den sad lille Lise så stille som

en mus og lyttede til sine ældre søskende, der med høje stemmer og røde kinder talte om social bevidsthed, demonstrationer, socialisme og Steinickes socialreform

"De diskussioner var en god opdragelse i social bevidsthed," fortæller 78-årige Lise Møller.

De boede 10 mennesker i lejligheden. Lise Møllers otte søskende, hendes far og hun selv

Hendes mor døde, da Lise var seks år gammel, og det blev en 13 år ældre søster, der påtog sig hvervet som opdrager og mor for den lille pige.

"Vi havde et stort sammenhold, og det er helt klart dét, der har lagt grunden til min holdning om, at det er vigtigt at stå sammen, hvis vi vil udrette noget," fortæller Lise Møller.

"Min familie var ikke decideret fattige. Vi sultede for eksempel ikke. Men det blev ▶

nøje overvejet, hvad pengene skulle bruges til, derfor lærte jeg tidligt at være bevidst om andres behov, og om at fællesskabet var det helt overordnede."

Samfundssindet og den politiske skoling, hun oplevede i aftenerne bag kurvestolen gjorde, at Lise Møller voksede op med en social bevidsthed, som bestod af en grundfæstet tro på, at ingen mennesker bør lide på grund af deres oprindelse, deres sociale tilhørsforhold, deres tro eller deres hudfarve.

Den indstilling betød gjorde det naturligt, at Lise Møller under krigen skjulte tyske flygtninge. Både jødiske og politiske flygtninge fandt ly i hendes lejlighed.

"Men det betød ikke på nogen måde, at jeg var en helt. Slet ikke," understreger hun meget bestemt.

"Det var et stykke arbejde, der skulle gøres, fordi jeg mente, at intet menneske skulle forfølges eller ødelægges på grund af, hvem de var. Derfor gjorde jeg det."

Med den holdning lå det snublende nær at forestille sig, at Lise Møller skulle være socialrådgiver.

Hun ville ændre lidt af verden

"Allerede fra jeg var meget ung, tænkte jeg, at hvis jeg kunne ændre verden, så skulle det blandt andet være sådan, at kvinder skulle have adgang til fri abort," siger hun.

"Jeg var på et tidspunkt indlagt på Sundby Hospital, fordi jeg fødte et dødfødt barn. Den gang sagde man, at på en seks-sengstue var der en, der lå med blindtarmsbetændelse, mens de fem andre var inde i forbindelse med en illegal abort. Problemerne omkring uønskede graviditeter gjorde, at mange kvinder tog afstand fra sex. De var bange. Men de turde ikke sige fra overfor mændene. Kvinder var under en slags mental administration. Vi føjede os for mændenes krav. Det ville jeg gerne gøre noget for at ændre."

Et andet kriterium for den nye uddannelse skulle være, at

hun kunne arbejde med og for børn.

"Jeg havde den holdning, at hvis man opdrog børnene med udgangspunkt i humanisme og tro på fællesskabet, så kunne man faktisk ændre verden. Det lyder jo naivt i dag, hvor alle taler om, at man skal være sin egen lykkes smed. Men jeg troede på det dengang. Og jeg tror faktisk også på det i dag. Naivt eller ej."

Hun søgte optagelse på Den Sociale Skole, som dengang lå beskedent i en tre værelses lejlighed på femte sal i en ejendom på Tordenskjoldsgade bag Det kongelige Teater.

Det var i 1945.

Og den gang skulle man have tre års forpraktik, før man kunne begynde på selve skolen. For Lise Møller startede de tre år med hospitalshjælpen, hvor det var småt med socialrådgiverarbejdet, mens der var nok praktisk arbejde at tage fat på.

"Det kunne for eksempel være at hente en kanariefugl hjemme hos en patient, der var blevet akut indlagt. Eller det kunne være at underrette de sociale myndigheder om skatteudsættelse."

Senere begyndte hun på sit næste praktiksted: den nyoprettede Kofoed Skole.

"Her følte jeg, at jeg gjorde et reelt stykke arbejde. For eksempel var mit job at besøge de familier, der søgte om hjælp. I den forbindelse oplevede jeg Christianshavns slum. Et af de allerførste steder jeg kom, var hos en kvinde, som var alene med sine børn. Da jeg kom ind, sad der to små børn på det snævsede gulv. Deres øjnene var helt lukkede af betændelse. Efter besøget vidste jeg godt, at de børn skulle tvangs fjernes, men det var med en stor klump i maven, at jeg tog tilbage og fortalte den uddannede socialrådgiver om det," fortæller Lise Møller.

"Jeg har haft det meget, meget skidt, når jeg har stået overfor tvangs fjernelser. Dybt inde har min holdning altid været, at et dårligt hjem er bedre end intet hjem. Den mening har jeg revideret lidt hen ad vejen - men grundlæggende er

den stadig rodfæstet i mig."

Denne indstilling gjorde sammen med en indignation på vegne af enlige mødre, at Lise Møller skrev en opgave på Den sociale Skole om tilsyn med enlige mødre og deres børn.

De politiske diskussioner

Hun var begyndt på skolen efter endt praktik i 1948. Sammen med en meget blandet gruppe medstuderende

"Vi var splittet med hensyn til, om vi tog uddannelse på baggrund af et kald, eller ud fra en holdning om, at vi ville ændre noget med vores sociale arbejde. Men det betød egentlig ikke, at vi havde særligt mange politiske diskussioner. Vi var nok lidt konfliktsky," siger Lise Møller eftertænksomt.

Sådan var det i hvert fald lige indtil hun skrev sin opgave om tilsyn med børn født udenfor ægteskabet.

"Når et barn blev født af en enlig mor, skulle socialrådgiveren på husbesøg sammen med en sundhedsplejerske. Vi skulle se, om barnet havde sit eget sovested, om mor og barn havde det godt sammen, og om der i øvrigt var rent og pænt. Jeg så det som en grov diskrimination overfor de ugifte mødre. Og det kom der store diskussioner ud af i klassen, fordi vi også kom til at diskutere retten til fri abort, som jeg bestemt gik ind for," siger Lise Møller.

Konklusionen i hendes opgave var, at opsynet med mor og barn alene skulle overlades til sundhedsplejersken. En løsning, der få år senere blev virkelighed.

Socialt bogholderi

I hendes eget liv sammen med sønnen Peter havde hun fundet tryghed og stabilitet. Hun var blevet gift med lægen Poul Møller, som hun fik to døtre sammen med.

"Mange af vores venner spurgte, hvorfor jeg ikke opgav at arbejde. Vi kunne jo sagtens leve af Pouls løn. Men min holdning var, at jeg havde brug for at arbejde, fordi jeg troede på det jeg gjorde. Jeg troede på, at jeg kunne udrette de

noget," forklarer hun.

For hendes løn betalte hun en kvinde, der kom og så efter børnene, for det var ikke muligt at få børnehavepladser.

"Derfor var de enlige mødre nødt til at tage arbejde med rengøring og børnepasning, ellers havde de ingen mulighed for at tjene penge samtidig med, at de passede deres egne børn. Jeg følte nogle gange at jeg udnyttede en uheldig politisk situation ved at have den kvinde til at passe børnene. Men det var på den anden side min eneste mulighed."

Efter uddannelsen fik Lise Møller først job i børneværnet i Rødovre Kommune. Her blev hun endnu engang konfronteret med nødvendigheden af at fjerne børn. Men hun gjorde det kun modvilligt.

"Jeg synes, der var for lidt faglighed i tvangsfjernelserne. Der sad mange såkaldte hat-tedamer i børneværnene, og der var for mange dårlige plejefamilier, som kun meldte sig, fordi de ikke selv kunne få børn. Der blev aldrig spurgt til eller diskuteret pædagogik," siger Lise Møller.

Hendes holdning er, at socialkontorerne var præget af for mange mennesker, der sad med skemaer og krydsede love af. Der var ikke meget politisk vilje eller faglig grobund for ændringer.

Trådene bliver knyttet

I 1951-53 gik polioen sin frygtede gang over landet og efterlod mange mennesker forkroblede eller døde.

Den gang havde Lise Møller skiftet job til arbejdsanvisningen for erhvervshæmmede. Senere flyttede hun og børnene med hendes mand til Roskilde, hvor han havde fået job som læge. Lise Møller blev tilbudt job som underviser i socialret for de vordende sygeplejersker. Og hun opdagede, at hun elskede at undervise.

Da familien efter to år vendte hjem til København blev Lise Møller ansat ved polioinstituttet, hvor hun tog sig af arbejdsprøvning og revalidering.

I 1963 stod hun igen over for en skillelinie. Polioinstituttet skulle finde nye arbejdsopga-

ver, og samtidig var hendes yngste datter begyndt på Bernadotte skolen i København. En skole, der lægger vægt på ikke at være konkurrenceminded, at arbejde internationalt og ud fra et humanistisk grundsyn.

"En af lærerne kom og spurgte, om jeg ikke ville undervise på skolen. Det sagde jeg ja til. Og der har jeg været i 27 år, indtil jeg gik på pension i 1990. Dels har jeg undervist, dels har jeg været studievejleder. Det har jeg været meget, meget glad for, for det har opfyldt mine ønsker om at arbejde med børn, at arbejde internationalt og at arbejde ud fra mine politiske og humanistiske grundholdninger."

Lærergerningen til trods har Lise Møller altid betegnet sig selv som socialrådgiver. Det er hendes klare faglige identitet.

"Jeg synes stort set, at jeg har nået det, jeg gerne ville med mit faglige liv. Det vigtigste har været at arbejde med børns sociale tilpasning, og det har jeg haft mulighed for," siger Lise Møller.

I dag er hun 78 år, og hun siger selv, at hun lever et stille, mediterende liv med mand, børn og børnebørn omkring sig.

Men engagementet og indignationen kan stadig flamme.

"Jeg har gigt i ryggen, derfor går jeg dårligt. Men jeg kan godt vågne om natten efter en drøm, og tænke på, at jeg burde gøre noget for de flygtninge, vi har i landet. Jeg er meget vred over den holdning, nogle har overfor den gruppe borgere," siger hun.

"Og så synes jeg, at et af de allerstørste politiske problemer vi har, er arbejdsløsheden. Den har både udlæggere til mishandlede børn, til narko, til druk og til isolation. Og jeg synes, socialrådgiverne er for dårlige til at stå frem og fortælle, hvad de ved. Jeg tror, det er nødvendigt, at socialrådgiverne bliver meget mere synlige, hvis vi skal sikre en ordentlig udvikling og sociallovgivning i fremtiden," påpeger Lise Møller.

I 1956 ændrede "alders- og invaliderente" navn til "folke- og invalidepension" - forud gik en voldsom debat om, hvorvidt folk skulle til selv at forsikre sig mod alderdommen.

I 1956 kommer en lov om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede. Loven blev i 1960 afløst af revalideringsloven.

Opgangskonjunkturen efter 1957 kommer til at betyde en række nye sociale problemer. Effektiviseringen af arbejdet giver nedslidning. Der kommer mangel på arbejdskraft, og det sætter gang i tanker og foranstaltninger, der skal gøre arbejderne mere mobile, og give mulighed for revalidering.

1958 bliver forsorgsloven omlagt - en lovændring, der sendte socialrådgiverne på efteruddannelse i de nye paragraffer.

Loven betød blandt andet, at den centrale styring af børneværnsarbejdet blev styrket, fordi der kom børneværnskonsulenter udpeget af socialministeriet. Samtidig prøvede man at gøre børneværnsarbejdet til et tilbud til familierne i stedet for en trussel.

I 1960 kom en ny sygesikringslov, der delte hele befolkningen i A og B-medlemmer alt efter indkomst. B-medlemmerne var folk, der ikke var ubemidlede, men som mod et beløb kunne forsikre sig og modtage ydelser på stort set lige fod med fattigere medborgere.

I 1960 bliver arbejdsløshedsstøtten sat op, og det bliver anset for ulovlig vægring, hvis unge arbejdsløse nægter at lade sig henvise til kurser.